

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

lentacv-||la noui testamenti Cardi.||nalis sancti Xisti.||

Cajetan, Thomas

Colonie, 1526

VD16 V 1243

lentaculi vndecimi questio prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34421

Incipit vndecimum

Ientaculum in quo tria tractantur.

Currunt vndecimo tria occultiora tractanda.

Primum est Joan. x. quū dñs Judeis respōdit, ego dixi dñs estis &c.

Secundū est ad Phil. ij. Qui quū in forma dei esset, nō rapinam arbitratus est &c.

Tertū est apoc. iij. Tu creasti omnia: & propter voluntatem tuā erant & creata sunt.

Circa Primum ambiguitas magna occurrit, cur dñs quū dixisset se esse verum deū, dicēdo ego & pater vnū sumus, & Judei vellent ipsum, ppter ea lapidare tanq̄ blasphemū, dicentes tu homo quū sis facis teipsum deum: cur inq̄ diuertit sermonē dñs a deitate p̄ essentiā ad deitatē p̄ participationē afferēdo psalmū loquētem de viris excelsis, ego dixi dñs estis. Videtur eū ex hoc dñm voluisse occultare veritatē qua dixerat se esse verū deum, & reddere rationē quare nō blasphemauerit, q̄a sacra scriptura attribuit dei nomē etiā viris excelsis, apparet siquidem q̄ scriptum voluit intelligi deum simili modo sicut illi de quibus dicitur, ego dixi dñs estis. Et hinc sequeretur arriana heresis, quod Christus nō se dixit verum deum p̄ essentiā, dicendo ego & pater vnū sumus, sed ex exposuit se esse deum p̄ participationem inducendo hanc psal. auctoritatem.

Et augetur difficultas ex subiūctis verbis de se.

Q

Leuaculi vndecimi questio prima

ipso: scilicet quem pater sanctificauit et misit in mundum. Nam sanctificari alienum est a deo per essentiam: filius enim dei non est sanctus factus, sed est sanctus genitus. Et propterea affirmando se sanctificatum a patre, affirmat se factum sanctum a patre: hoc per hoc non esse deum per essentiam, sed esse sanctum factum, sicut etiam Hieremie dictum est: antequam exires de ventre sanctificauit te. Undique ergo hec domini verba indecentia videntur, tunc maxime quando de eius deitate agebatur.

Ad hoc Dicitur, quod licet prima facie hec domini verba diuersina videantur, et ad procedendum debilibus Iudeorum intellectibus, aspiceret impotentibus ad claritatem sue deitatis, dicta a domino: perspicatius tamen intuentibus apparet oppositum, nam per hec verba dominus et directe respondet obiectioni Iudeorum, et seipsum amplius manifestat esse verum deum.

Ad cuius veritatis euidentiam, aduertendum est dominum dixisse inueniri tripliciter communicatum dei nomen. primo per originem, dicendo, ego et pater unum sumus. Secundo per participatiorem diuini sermonis: dicendo, si illos dixit deos ad quos dei sermo factus est. Tertio per gratiam unionis personalis, dicendo quem pater sanctificauit et misit in mundum. Dominus namque noster Iesus Christus quatenus filius dei est, verus deus est per originem eternam a patre: quatenus vero filius hominis est, verus quoque deus est per gratiam unionis personalis nature humane assumpte ad personam filii dei, ita quod per gratiam unionis effectum est ut homo, ut filius hominis, ut Iesus Christus esset verus deus: iuxta v

pentaculi vndecimi questio prima cvi

bum apostoli ad Heb. i. Tunc melior angelis effectus quāto differentius pre illis nomē hereditavit: cui enim dixit aliquādo angeloz, filius meus es tu. ¶ Quia igitur Iudei obiecerāt Christo quod blasphemasset, propterea quia quum esset homo faciebat seipsum deum, dominus directe respondet non esse blasphemiam quod homo sit deus intelligēdo de deo vero: quia per gratiā vniōis personalis ipse ver⁹ hō erat verus deus. Et vt hoc possent itelligere, manduxit eos per illos qui facti sunt dii p gratiā diuini sermonis, ita q cognoscēdo homines inueniri deo est p gratiā vno modo, ascēderēt ad credulitatem quod per gratiam, excellētiori modo (scilicet per gratiā vniōis personalis) inuenitur homo deus verus. Ex hoc em̄ q vterq; modus quo homo est deus, ad gratiā spectat, rationabiliter, cōueniēter ac sapiētissime dominus manducebat Iudeos ex vno modo ad alium, ex inferiori modo ad superiorē, ex gratia multis cōi ad gratiam singularissimā soli nature assumpte a filio dei, cessam. Vñ dñs etiā in modo loquēdi argumētatus est ab inferiori grā ad superiorē, a cōi ad singularissimā dicēs, si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est, quē pater sanctificauit &c. insinuādo ex differentia inter numerū pluralem & singularē, scilicet illos & quē, & ex differentia grē (scilicet ad quos sermo dei factus est, & sanctificauit & misit in mundum) rationē suā ascendere & procedere ab inferiori gratia ad superiorē immo ad supremam. ¶ Vbi etiā aduerte, q quia Iudei dixerāt facis te ipsum deū, christ⁹ respondet, quē pater sanctificauit & misit in mundū: attribūes q pater fecit, & q nō ipse vsurpat sibi esse deū.

Ientaculi vndecimi questio prima.

Uerba autem illa, quem pater sanctificauit et misit in mundum, ex duplici capite significant gratiam unionis personalis.

Primo ex vi illius relativi quem, quod est relatiuum substantie, et refert hypostasim. Inter sanctificationem siquidem aliorum hominum et Christi hominis hec est differentia: quod sanctificatio aliorum primo refertur ad animam et mediante anima ad personam que sanctificatur, sanctificatio vero Christi hominis primo terminatur ad personam, nam ex hoc ipso humanitas Christi fuit primo sancta, quia facta est in hypostasi uerbi. Et propterea de Christo homine singularissime dicitur, quem pater sanctificauit: hoc est personaliter sanctum fecit. Et licet sanctitas illius persone non sit facta in se, est tamen facta sanctitas illius nature assumptae: sicut persona filii dei est facta persona illius nature. Sanctificatus ergo singularissime dicitur Christus homo: pro quanto sanctus factus est secundum naturam humanam ex personalitate diuina. Et hinc patet quod excellentior sit homini sanctificationis gratia quam sit gratia sermoneis dei: ob quam scriptum est, ego dixi dei estis. Et illa quidem gratia est allocutionis ad homines preexistentes: ista autem est ad constituendum substantialiter hominem sanctum, hoc est hominem deum: quoniam per Anthonomasiam sanctitas soli deo attribuitur: iuxta celestem hymnum, sanctus sanctus sanctus dominus deus. Et ad propositum de Christo dicit angelus Luc. i. ad beatam virginem, quod ex te nascetur sanctum.

Nec solum verificantur hec secundum rem, sed etiam seruata proprietate locutionis. Et enim sic Christus uere dicitur sanctificatus ratione gratie

Tentaculi vndecimi questio prima c vii.

habitualis in anima ipsius, ita vere dicitur sanctificatus ratione gratie vnionis personalis concessæ humanitati ipsius. Et quia hec sanctificatio est et prior et potior illa, immo est causa illius (vtpote faciens hominem deum veram in persona significatam per relatum quem) ideo proculdubio de sanctificatione per gratiam vnionis hec domini verba intelligenda sunt.

¶ Et quoniam profundus nimis est huiusmodi intellectus ad quem Iudei ascendere non poterant, adiunxit bonus dominus alterum manifestum caput vnde poterant huiusmodi vnionis gratiam percipere addendo illud verbum, et misit in mundum.

¶ Nam etiam si sanctificatio cõmuni modo acciperetur, ex isto adiuncto intelligeretur vna persona filij dei et filij hominis, fuerunt siquidẽ multi alij sancti facti, sed nullus fuit cui conuenerint hec duo: scilicet quod fuerit sanctificatus, et fuerit missus in mundum.

¶ Et nota bene li in mūdum (hoc est in vniversum et non in mundum visibilem tantum, sed simpliciter et absolute in mundū) quoniam qui mittitur in mundum, extra mūdum erat, extra quem solus deus est: omnes enim res, partes sunt mundi: ac per hoc sunt in mundo sicut partes in toto, excepta sola illa re que deus est, que etiam secūdu philosophos est bonum extrinsecū totius vniversi: vt patet xij. Nota. Ex hoc igitur quod vnusinet homo est ille quem pater sanctificauit et misit in mūdū, etiā si sanctificatio cõmuni modo intelligeret, significatur quod vnusinet homo est et verus homo et verus deus: quatenus sanctificatus verus homo, quatenus missus in mūdū

Tentaculi vn decimi questio prima.

a patre verus deus, ac per hoc in verbis istis significatur gratia vnionis psonalis, qua factū est vt filius hominis esset filius dei, qua manifeste excludit quod blasphemauit dñs Iesus: q̄ quū homo esset ⁊ filius hominis, dixit quia filius dei sum, dixit ego ⁊ pater vnum sumus.

¶ Et sic manifestum est, quod dominus non timuit perseverare in confessione sue vere deitatis, nec diuertit sermonem ad deitatem p̄ participationē: sed quum dixisset se verum deū per essentiā (quod verificatur de ipso quatenus est filius dei) aperuit Iudeis ⁊ nobis q̄ etiā quatenus est filius hominis, est per gratiā vnionis verus deus, ⁊ ad hoc intelligendum manuduxit eos per illos qui dicti sunt dñi per gratiā sermonis diuini. Vnde nō dedit arrianis occasionem errandi, sed perscrutandi ad intelligentiam sue doctrine.

¶ Et q̄ hec fuerit ad literam intentio domini, manifestatur per subsequētia verba, nā hec que dixit de identitate sue persone q̄ erat vnus de⁹ ⁊ hō, statim probat subiungendo, si nō facio opera patris mei, nolite mibi credere: si autem facio, ⁊ si mibi nō vultis credere, opibus credite, vt cognoscatis ⁊ credatis quia pater in me est ⁊ ego in patre. Vbi ex vnitāte operationis sue ⁊ patris, probat vnitātē substantialem sui ⁊ patris quam predixerat. Vnde etiam Iudei auditis his, quia intelligebant hāc domini responsionem ad idem tendere quod dixit: at (scilicet ego ⁊ pater vnū sumus) p̄pter quod volebant eum lapidare, non quienerunt: sed his auditis vt euangelista dicit, querebant eum apprehendere, sed ipse exiuit de manibus eorum. Ex quo facto ma

Ientaculi vndecimi questio secūda cvl. j.
nifestius redditur quod diximus, scilicet quod sermo
domini non erat ad diuertendum, sed ad manu-
ducendū eos ad veritatē quā dixerat, si enim fuisset
diuersius sermo, nō perstitissent vt apprehēderēt
eū, ⁊ lapidarēt extra templum: vt pote persistentem
in blasphemia. Et per hec patet solutio ad quesita
omnia. Hec de primo.

Circa Secundū ad Phil. ij. Scilicet qui
quū in forma dei esset, nō rapinam
arbitratus est esse se equalem deo, sed exinani-
uit semetipsum formā serui accipiēs) difficultas ex
multis capitibus occurrit.

¶ Et primo quia impertinentia multa videtur hic
apposita, quū em̄ apostolus intenderet dicere Chri-
stū quū esset deus semetipsum humiliasse ad incar-
nationem ⁊c. impertinens primū videtur q̄ equali-
tatē ad deū immisceat: sufficiebat em̄ dicere, q̄ quū
in forma dei esset, exinaniuit semetipsum ⁊c. Rur-
sus. Si equalitas ad deum inferenda erat, quorsum
inseririt iudicium seu arbitriū de equalitate? satis
enim fuisset dicere, qui quū in forma dei esset, ⁊ e-
qualis esset deo, exinaniuit semetipsum. Iterū. Si
equalitatis arbitriū interponendū erat, quorsum de
non rapina sermo hic est: vbi ad humilitatis virtu-
tem hortabatur apostolus Christi exemplo, nō ad
fugā vitioꝝ. Nec caret deniq; scrupulo, quorsum
apostol⁹ incarnationē appellauit euacuationē ipi⁹
filij, dicēdo exinaniuit semetipsum: quū nulla inter-
nenerit euacuatio in hoc mysterio.

¶ Secundo magna est difficultas circa cōtextum
huius sermonis, non enim apparet ad quid respi-
cit illa aduersatiua coniunctio sed, quū dicitur sed